

Myöntävästä vastauksesta II.

Lähes kolme vuotta takaperin¹ käsittelin tässä lehdessä deskriptiivisesti eri keinoja, joilla kirjakielessämme annetaan myöntävä vastaus. Silloin ei ollut tilaisuutta tarkastaa esittämiäni vastaustapoja laajemmalti; ja tälläkin kerralla täytyy rajoittua vain yhteen lähisukukieleen, nim. karjalaan. Tällä kielellä on laaja levinneisyysalue ja siinä monta murrealuetta, joihin kaikkiin vieras kieli on saanut enemmän tai vähemmän vaikuttaa. Tuntuvimmin venäläistyneitä niistä on n.s. T v e r i n läänin karjala sekä äänteistönsä että sanavarastonsa puolesta. Sikäläisistä murteista muodostetulla kirjakielellä painettua kirjallisuutta

¹ Ks. Vir. 1945 s. 611.

ei ole täällä maaseudulla käytettävissäni. Mutta sadut, joita tutkijatoverukset K. F. Karjalainen ja Vihtori Alava (v. 1895) sekä myöhemmin J. Kujola (v. 1913) ovat tveriläisalueelta keränneet ja jotka ovat painettuina Eino Leskisen toimittamissa »Karjalan kielen näytteissä» (I osassa), antanevat ainakin yhtä luotettavan vastauksen kysymykseen myöntävän vastauksen keinoista kaukaisien, meistä melkoisesti jo vierastuneiden heimolaisiemme puhekielessä.

Venäjän partikkelia *da* entisen Tverin läänin kuten muutkin karjalaiset kyllä käyttävät kopulatiivikonjunktiona, esim. *naiŋe da mužikka*. Mutta myöntävänä vastauksena sitä ei ole ainakaan jo mainituissa murteennäytteissä, vaikka sillä venäjässä sellainenkin merkitys on: 'niin, kyllä'. Kokoelmaan otetuissa tveriläisten saduissa y.m. myöntävä vastaus annetaan vain yhdellä tavalla, nim. siten, että kysymyksen painokain jäsen toistetaan, kuitenkin tarpeen mukaan vaihtamalla verbin persoonaa tai muuta subjektin ilmaisinta taikka korvaamalla substantiivi tai muu »nimi» pronomiinilla. Painokkaimpaan jäsenen kuuluva kysymyspartikkeli tietenkin jää vastaajalta toistamatta kuten suomessakin. Mainitsen eräitä esimerkkejä, joissa kysymyspartikkeli on verbin finiitimuodon lopussa:

»lõüvit-go šie tabakkua?» — »lõüvin» (6 16) | et-go šie poudua kerittän?» kerifin» (11 12) | ivana i küžüu: »maškietägo i miima?» akka šanov: »maškietah» (43 15-16) | »kuin šie riädiečit izännän kela, muišsatgo?» — »muissan» (9 25) | otadgo miyu pojjan opaštiä?» — »otaa», še šanou. —, »no vanika, lähedgo?» — »lähēe» (101 13-14) | »otadg ombelēmäh miim pojjan?» — »otaa» šanou (101s) | »oligo pappi kiriköššä?» storoža šanov: »ol'i» (103 6).

Kysymyspartikkeli saattaa puuttua. Pelkkä lausepaino silloin antaa kuulijalle viittauksen siitä, minkä sanan toistolla on vastattava.

šie, vanika, vejt šovat?» — — — »miē vejn» (101 33) | miyada i küžüu: »šie šie'ä kaikkiē näit?» — »näjn» (96 27).

Kysymyspartikkeli saattaa kuulua lausepainottomaan sanaan, n.s. kopulaan, kuten sangen usein suomessa. Ainakin painokkaampi sana silloin toistuu:

»ongo šiul», šano, »poigan, šielä šlūžbašš_ongo hüvä eländä?» — — » — miun on eländä hüvä» (63 11-14).

Kysymyspartikkeli saattaa kuulua muuhunkin sanaan kuin verbum finitumiin; ja juuri se silloin toistetaan; esim.

»fämä on miun poiga.» — »fämägo on?» — »fämä» (10 s). | — »a fämmin-go on?» — »avoi fämmin» (nim. säkki; 24 4). | müöd'ävä-go šiula on fämä uveh?» — »müöd'ävä», šanou (10 25-26) | »tūōgo mavot tappoja?» —

»müö tappoma kaikki mavot» (52 34) | »tervéheñäg ~ ajelit?» — »tervéheñä ajelin» (22 1).

Siirrymme nyt toisille murrealueille. Aunukselaismurteis-
sakin käytetään edellä kuvattuja keinoja: painokkaimman sanan tai
sanayhtymän toistoa; esim.

»müödgo hevön?» sanou; »myön», sanou (Säämäjärvi; II 72 9) | »*ongo maho keitetti?*» — »*keitetüd on* (samoin; II 65 5) | »eigo tämä ole minun»
sizar.» — »se on, poigu» (samoin; 68 21) | »*jogo, kužmu, kuolet?*» — »*kuolen,*
terväh kuolen nügö!» (samoin; II 59 24)¹ | »*ongo süömine», vellilöl sano?*,
»*keitetti?*» — *hüö sanottih:* »*keitett ~ on maho*» (samoin; II 65 26-27) | äjjüg ~
on minul dengoa.» sanou, »sanottihgo?» — »sanottih» (samoin; II 77 4-5) |
Tervehennygö ollah svuattu da svuattu da lapset? — Kai ollah tervehen;
tervehyzie työttih (Salmi; Suomen kánsan murrekirja II 367) | »*ongo*
tässä teñ linnassa borttšujua — — ? — »*onham ~ meñ linnassa*» (Ho-
mantsi; II 144 12-14)

Pohjoisemmista murteista mainittakoon eräitä näyt-
teitä, jotka osoittavat niiden käyttävän aivan samaa keinoa, minkä olemme
huomanneet itäisissä ja eteläisissä olevan vallitsevana:

»moliago tũlda müäištä tullesša?» i šanotah karabelšikat [= laivurit]:
»molima» (Paatene; III 46 12-13) | »edgo siä kalikka [= pyhiinvaeltaja]
tjjä iltoa, veñeähen bohattéria.» se kalikka hänellä šanou: »*tñan miä iltan*
veñeähen bohattierin.» (Paatene; III 50 27) | »müödgo šuolat?» — »ka müön»
(Paatene; III 51 13) | »*mämägö svula ~ i pojad ollah?*» *naiñe šano:* »*ka nämä*
(Repola; III 55 14, 27) | »*tämämöjnigo svulaš ~ tšikko?*» *poiga šano:* »*tämäm-*
moini» (Rukajärvi; III 64 22) | *küžüttih:* »*edgo maha pajšša tšugrin ~ kera . .*
korolin kera?» *hiän šano što:* »*mie mahañ, mie maltañ* (Tunkua; III 69 14) |
»kelpoauko poika toaton ieštä šanomah?» »kelpoau», šanou (Kontokki;
III 107 10) | »kuin miun ukot šeiččemen kũmmenť tuhatta čoarilla velakš
annettih; olettako.» šanou, »kũllut.» jokahiñi kuin šano, jotta »kũllut
olemma» (Kontokki; III 108 1) | »siego toit silmävoida toatollaz?» sanou:
»mie» (Porajärvi; III 28 1).

Myöntämykseksi käsitetään myös sellainen kuulijan vastakysymys
kuin esim. seuraava: »lákšisitkõ šie pois tiältä, kun mie šaisin, ta rupiešitko
miula naiseksi?» tũttö šanou hänellä jotta: »mintäh en lákšis — —» (Kon-
tokki; III 109 12-13).

Karjalan kieli siis osoittaa, että se suomessa paikkakunnittain — eten-
kin itämurteissa — tavallinen ja jo kirjakielessäkin käytetty myöntävä
vastaus, johon sisältyy kysymyksen psykologisen predikaatin toisto eli
kertaaminen, on melkoisen vanha vastaamiskeino. **E. A. Tunkelo.**

¹ Kahteen edelliseen keskiahämäläinen vastaisi vain: »on» ja tähän adverbilla »jo». Mutta karjalainen toistaa kysyjän painollisimman sanan.